

Sborník Jihočeského muzea v Českých Budějovicích Přírodní vědy

Acta Musei Bohemiae Meridionalis in České Budějovice - Scientiae naturales

Sbor. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy	52	209–213	2012
---	----	---------	------

Nálezy zajímavých druhů tesaříků (Coleoptera, Cerambycidae) v okolí Národní přírodní rezervace Řežabinec (jižní Čechy)

Records of interesting longhorn beetles (Coleoptera, Cerambycidae)
from the environs of Řežabinec National Nature Reserve (South Bohemia)

Zdeněk KLETEČKA¹ & Jiří KYNKOR²

¹Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, ²Česká společnost entomologická

Abstract. New records of longhorn beetles (Coleoptera, Cerambycidae) are provided from environs of the Řežabinec National Natural Reserve (southern Bohemia) (49°15'33", 14°05'4"E). This contribution deals mainly with species indicating distribution of original oak forests in southern Bohemia [*Gramoptera ustulata* (Schaller, 1783), *Pedostrangalia revestita* (Linnaeus, 1767), *Phymatodes rufipes* (Fabricius, 1777), *Anaesthetis testacea* (Fabricius, 1781)]. The most important is a record of *Callimus angulatus* (Schrank, 1789) after approximately 60 years in southern Bohemia. Ecological data about species involved are enclosed.

Key words: Longhorn beetles (Cerambycidae), *Callimus angulatus*, faunistics, South Bohemia, Czech Republic.

Abstrakt. V této práci jsou uvedeny nové nálezy tesaříků (Coleoptera, Cerambycidae) v okolí NPR Řežabinec (číslo faunistického čtverce 6750, 49°15'33"N, 14°05'45"E). Jedná se zejména o druhy dokládající rozšíření původních doubrav v jižních Čechách [*Gramoptera ustulata* (Schaller, 1783), *Pedostrangalia revestita* (Linnaeus, 1767), *Phymatodes rufipes* (Fabricius, 1777), *Anaesthetis testacea* (Fabricius, 1781)]. Nejvýznamnější je nález tesaříka *Callimus angulatus* (Schrank, 1789), který byl v jižních Čechách nalezen po 60 letech. Připojeny jsou ekologické údaje o diskutovaných druzích.

Klíčová slova: tesaříci (Cerambycidae), *Callimus angulatus*, faunistika, jižní Čechy, Česká republika.

Úvod

Tesaříky jižních Čech zpracovává ve své monografii o tesařících Československa HEYROVSKÝ (1955), který ve svých údajích vycházel z informací získaných dlouhodobým průzkumem A. Keila, který byl lesním kontrolorem a ve třicátých letech dvacátého století působil hlavně v Novohradských horách a na Červeném blatu, kde bydlel v Těšínově u Nových Hradů, ve čtyřicátých letech odchází do důchodu a bydlí v Libějovicích u Protivína. Tesaříky jihovýchodního okolí Písku a Píseckých hor uvádí SCHÜTZ (1975), který odsud udává 95 druhů. V poslední době se faunistickým zpracováním tesaříků České a Slovenské republiky zabýval SLÁMA (1998), který shrnul rozšíření všech druhů na území bývalého Československa. Od vydání poslední monografie (SLÁMA 1998) bylo nalezeno několik zajímavých teplomilnějších druhů tesaříků v okolí Ražic, o nichž novější údaje schází. Nejsou ani vyloučeny nálezy dalších zajímavých druhů. Touto prací se snažíme především upozornit na pozoruhodnou lesostepní lokalitu na okraji rybníka Řežabinec. Naším cílem není kompletní inven-

tarizace tesaříků v okolí rybníka Řežabinec, ale shrnutí nálezů faunisticky zajímavých druhů. Údaje o hojnějších druzích zde neuvádíme.

Materiál, metodika

Sledovaná lokalita se nachází v jižních Čechách v píseckém okrese u Ražic na severním okraji rybníka Řežabinec s nadmořskou výškou od 367 m n. m. do 397 m n. m. (obr. 1), nachází se v souřadnicích 49°15'33"N, 14°05'45"E. Na severozápadním okraji rybníka Řežabinec jsou pastviny podobného typu, které zachází až ke Lhotě u Kestřan. Kromě toho některé sběry probíhaly v okolí Ražic u Ražického rybníka, nadmořská výška 370 m. n. m. Okolí Ražického rybníka se nachází v souřadnicích 49°15'07"N, 14°06'40"E. Sběry, které probíhaly v nejbližším okolí Ražic po cestě k Ražickému rybníku nebo k rybníku Řežabinec, jsou zde udávány jako lokalita Ražice. Všechny tyto lokality se podle práce PRUNER & MÍKA (1996) nacházejí ve faunistickém čtverci 6750. Nadmořská výška a souřadnice jsou odečteny z mapy Google Earth. Imága byla sbírána na květech hlohů (*Crataegus monogyna* a vzácněji i *C. cf. fallacina* a *C. cf. macrocarpa*), smýkáním a sklepávaním hlohů a dubů (*Quercus robur*).

Obr. 1 – Lokalita na severním okraji rybníka Řežabinec (foto Z. Kletečka 2009).

Fig. 1 – Locality on the northern part of the Řežabinec pond (photo by Z. Kletečka 2009).

Materiál pochází z individuálního sběru autorů a dalších entomologů. Seznam soukromých sběratelů a místo uložení jejich sbírek: coll. Antonín Holub, České Budějovice; coll. František Houška, České Budějovice; coll. Jiří Kynkor, Písek; coll. Zdeněk Kletečka, České Budějovice; coll. Vojtěch Němec, Český Krumlov; coll. Miroslav Snížek, České Budějovice; coll. Václav Křivan, Štětěchy. Zkratka

instituce Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, kde jsou uloženy některé sběry, je JČM. Není-li udán počet exemplářů, jedná se o jediný exemplář. V případě, že je uveden v datu sběru jen měsíc, pak je psán římskou číslicí, jinak je datum psáno arabskými číslicemi.

Determinace uvedených taxonů byla provedena podle práce HEYROVSKÝ (1955), případně BENSE (1995) a SAMA (2002). Nomenklatura a řazení druhů jsou použity podle práce LÖBL & SMETANA (2010).

Přehled zjištěných druhů

Gramoptera abdominalis (Stephens, 1831)

Ražice, okolí r. Řežabince (6750), 1. 5. 2000, 10. 5. 2000, 13. 5. 2000, 2 ex., 11. 5. 2001, 20. 5. 2001, A. Holub lgt., det. et coll.; Ražice (6750), 11. 5. 2001, 20. 5. 2001, A. Holub lgt., det. et coll. Všechny exempláře byly sbírány na kvetoucích hlohách.

Gramoptera ustulata (Schaller, 1783)

Ražice (6750), 2. 5. 2001, 11. 5. 2001, A. Holub lgt., det. et coll. Oba exempláře byly nalezeny na kvetoucích hlohách.

Pedostrangalia revestita (Linnaeus, 1767)

Ražice, okolí r. Řežabince (6750), 13. 5. 2000, F. Houška lgt., det. et coll. Exemplář byl sklepan v koruně dubu.

Cortodera femorata (Fabricius, 1787)

Ražice, okolí r. Řežabince (6750), 13. 5. 2000, 5 ex., F. Houška lgt., det. et coll., 13. 5. 2000, A. Holub lgt., det. et coll. Imága byla smýkána na vegetaci, především na kvetoucích hlohách.

Cortodera humeralis (Schaller, 1783)

Ražice, okolí r. Řežabince (6750), 10. 5. 2000, Z. Kletečka lgt. et det., coll. JČM, 5. 5. 2001, 3 ex., J. Kynkor lgt., det. et coll.; Ražice (6750), 1. 5. 2000, 11. 5. 2001, 3 ex., 20. 5. 2001, 1. 5. 2002, 17. 5. 2002, A. Holub lgt., det. et coll.; Ražice, Ražický rybník (6750), 1. 5. 2000, A. Holub lgt., det. et coll. Všechny exempláře byly smýkány na vegetaci, především na kvetoucích hlohách.

Phymatodes rufipes (Fabricius, 1777)

Ražice, okolí r. Řežabince (6750), 10. 5. 2000, 17. 5. 2000, 23. 4. 2001, Z. Kletečka, lgt. et det., coll. JČM, 13. 5. 2000, 2 ex., F. Houška lgt., det. et coll., 8. 5. 2000, M. Snížek lgt. et det., coll. A. Holub, 10. 5. 2000, 2 ex., 13. 5. 2000, 20. 5. 2001, 2 ex., 17. 5. 2002, 2 ex., A. Holub lgt., det. et coll., V. 2000, 2 ex., M. Snížek lgt. et det., coll. V. Němec, 8. 5. 2000, V. Křivan lgt. et det., coll. V. Němec, V. 2000, V. Němec lgt., det. et coll., 5. 5. 2001, 2 ex., J. Kynkor lgt., det. et coll. Všechny exempláře byly sbírány a sklepany z proschlých hlohů i dubů a z květů hlohů.

Poecilium alni (Linnaeus, 1767)

Ražice, okolí r. Řežabince (6750), 10. 5. 2000, 17. 5. 2000, 23. 4. 2001, Z. Kletečka lgt., det. et coll., 13. 5. 2000, 4 ex., F. Houška lgt., det. et coll., 11. 5. 2001, A. Holub lgt., det. et coll. Imága byla sklepana z proschlých dubů.

Rhopalopus femoratus (Linnaeus, 1758)

Ražice, okolí r. Řežabince (6750), 10. 5. 2000, 13. 5. 2000, A. Holub lgt., det. et coll. Exempláře byly sklepany z proschlých dubů.

Xylotrechus antilope (Schoenherr, 1817)

Ražice, okolí r. Řežabince (6750), 13. 5. 2000, F. Houška lgt., det. et coll. Exemplář byl sklepán z proschlého dubu.

Callimus angulatus (Schrank, 1789)

Ražice, okolí r. Řežabince (6750), 10. 5. 2000, Z. Kletečka lgt. et det., coll. JČM, 5. 5. 2001, 3 ex., J. Kynkor lgt., det. et coll. Všechny exempláře byly sbírány na kvetoucích hlozích v těsném sousedství rybníka Řežabinec.

Agapanthia intermedia Ganglbauer, 1884

Ražice (6750), 10. 6. 1997, 3 ex., Z. Kletečka lgt. et det., coll. JČM. Všechny exempláře byly smýkány na bylinné vegetaci, především na chrastavcích *Knautia arvensis*.

Anaesthetis testacea (Fabricius, 1781)

Ražice, okolí r. Řežabince (6750), 13. 5. 2000, 16. 5. 2000, F. Houška lgt., det. et coll., 9. 6. 2000, A. Holub lgt., det. et coll., V. 2000, V. Němec lgt., det. et coll., 20. 5. 2004, Z. Kletečka lgt., det. et coll.; Lhota u Kestřan (6750), 9. 6. 2000, A. Holub lgt., det. et coll. Imága byla sklepávána z proschlých větviček v korunách dubů.

Diskuze

Nejvýznamnější je nález tesaříka *Callimus angulatus*, zmíněná oblast je jeho jediné současné naleziště v jižních Čechách. HEYROVSKÝ (1955) *Callimus angulatus* udává jenom ze dvou lokalit v Čechách, ze Skryjí a z Protivína. Recentní nález ve Skryjích zmiňuje i ZÝKA (2010). SLÁMA (1998) jej uvádí v jižních Čechách z Těšínova u Protivína (zhruba 16 km jihovýchodně od námi studované lokality) a tento druh zde byl sbírán 25. 5. 1944. Tato lokalita bude totožná s lokalitou Protivín, kterou uvádí HEYROVSKÝ (1955), protože oba nálezy pocházejí ze sběrů A. Keila. Více je *C. angulatus* rozšířený ve středních Čechách, SLÁMA (1998) udává více nálezů ze středních Čech z širší oblasti Křivoklátska a u Kerska. Dále se druh vyskytuje na jižní a střední Moravě (HEYROVSKÝ 1955, SLÁMA 1998).

Kromě tohoto druhu se zde vyskytují i další teplomilnější druhy, se kterými se již vzácně setkáme na více lokalitách v jižních Čechách, například *Gramoptera ustulata*. SLÁMA (1998) tento druh uvádí v jižních Čechách ze čtyř faunistických čtverců v okolí Českých Budějovic, Hluboké nad Vltavou a Lišova. SLÁMA (1998) druh *Pedostrangalia revestita* zdokumentoval v jižních Čechách z Českých Budějovic, Hluboké nad Vltavou, Třeboně a Jindřichova Hradce. *Phymatodes rufipes* SLÁMA (1998) zmiňuje v jižních Čechách z Libějovic, Protivína, Vodňan, Hluboké nad Vltavou, Lužnice, Třeboně, Velkého Tisého a Nových Hradů. Úplným přehledem tesaříků jihovýchodního okolí Písku a Píseckých hor se zabýval SCHÜTZ (1975), který zjistil 95 druhů tesaříků včetně sedmi druhů komentovaných i v této naší práci.

Podrobnější údaje o bionomii těchto druhů je možné najít v pracích DEMELT (1966) a SLÁMA (1998). Jedná se především o indikátory původních doubrav. Okolí rybníka Řežabinec je cenné hlavně díky rozvolněným lesostepním biotopům, které se v západní části prolínají s pastvinami. Vzhledem k zachovalosti lokality lze očekávat nálezy dalších vzácných druhů hmyzu s vazbou na přirozené listnaté porosty.

Poděkování

Děkujeme všem uvedeným sběratelům za poskytnutí údajů ze svých sbírek a svých pozorování, především A. Holubovi. Dále děkujeme A. Bezděkovi a J. Boháčovi za připomínky k práci a J. Boháčovi za překlad abstraktu do angličtiny.

Literatura

- BENSE U., 1995: Longhorn Beetles-Bockkäfer. – Margraf Verlag, Weikersheim, 512 p.
- DEMELT C., 1966: Bockkäfer oder Cerambycidae. I. Biologie mitteleuropäischer Bockkäfer unter besonderer Berücksichtigung der Larven. – In: DAHL F. (ed.): Die Tierwelt Deutschlands und der angrenzenden Meeres- teile T. 52: 115, VEB Gustav Fischer Verlag Jena.
- HEYROVSKÝ L., 1955: Tesaříkovití (Coleoptera: Cerambycidae). – Fauna ČSR 5., NČSAV, Praha, 348 p.
- LÖBL I. & SMETANA A., (eds) 2010: Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Volume 6. Chrysomeloidea. – Apollo Books, Stenstrup, 924 p.
- PRUNER L. & MÍKA P., 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. – Klapalekiana 32(suppl.): 1–115.
- SAMA G., 2002: Atlas of the Cerambycidae of Europe and the Mediterranean area. Part 1. North and Central Europe. – Kabourek, Zlín, 173 p.
- SCHÜTZ O., 1975: Tesaříkovití – Cerambycidae – v lesích jihovýchodně od Písku. – Sbor. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 15: 119–132.
- SLÁMA M. E. F., 1998: Tesaříkovití Cerambycidae České a Slovenské republiky. – Sláma M. E. F., Krhanice, 383 p.
- ZÝKA M., 2010: Významné druhy brouků vrchu Mileč u Hřebečnicků. – Západ. entomol. listy 1: 64–68.

Adresy autorů:

Zdeněk KLETEČKA
Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích
Dukelská 1
CZ – 370 51 České Budějovice
e-mail: kletecka@muzeumcb.cz

Jiří KYNKOR
nábřeží 1. Máje 1826
CZ – 397 01 Písek
e-mail: JKynkor@seznam.cz

Došlo: 28. 2. 2012

Přijato: 10. 5. 2012